

การบัญญัติความรับผิดทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย:
ศึกษากรณีความเหมาะสมของการบัญญัติความรับผิด
ทางอาญาเกี่ยวกับบัญชีม้า*

Preventive Criminalization: A Case Study on the
Appropriateness of Criminal Liability Legislation
Regarding “Mule Accounts”

นิรรัฐกานต์ บุญรอด**

นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Nirattakarn Boonrawd

Master Student in Law, School of Law, Mae Fah Luang University

* บทความนี้สรุปมาจากส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566” หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดย มีรองศาสตราจารย์ ดร.วิวรรณ คำรงค์กุลนันท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

** ผู้ประพันธ์อันดับแรก; ร้อยตำรวจเอกหญิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ; รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (ตำรวจศาสตร์) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ; นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; อีเมลติดต่อ 6451601253@lamduan.mfu.ac.th

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชากฎหมายอาญา
สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Associate Professor in Criminal Law,
School of Law, Mae Fah Luang University

*** ผู้ประพันธ์บรรณกิจ; นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง;
 นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย;
 นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต (กฎหมายอาญา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; อีเมลติดต่อ
 wiwat.dam@mfu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้ทำการวิเคราะห์ “ความเหมาะสมของการบัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับบัญชีม้า” ภายใต้แนวคิดและหลักการของ “การบัญญัติความรับผิดทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย” โดยเป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมทั้งในเชิงเนื้อหา (Content) และในเชิงรูปแบบ (Format) กล่าวคือ ในเชิงเนื้อหาได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมา และในเชิงรูปแบบได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการที่รัฐเลือกที่จะตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ผลการวิเคราะห์พบว่า การที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะมีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจาก (1) บัญชีม้ามีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นในอนาคต (2) บัญชีม้ามีลักษณะที่น่าตำหนิ (3) บัญชีม้าจะนำไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวม และ (4) การบัญญัติความรับผิดทางอาญาสำหรับบัญชีม้าคือมาตรการสุดท้าย และการที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากสถานการณ์และความรวดเร็วของเทคโนโลยีในช่วงเวลานั้น (พ.ศ. 2566) เป็นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะในรูปแบบ “พระราชกำหนด” เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยของสาธารณะ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ

คำสำคัญ: ความรับผิดทางอาญา; การป้องกันความเสียหาย; บัญชีม้า

Abstract

This article analyzes the “appropriateness of enacting criminal liability regarding mule accounts” under the concept and principles of “preventive criminalization.” The analysis examines the appropriateness in terms of both content and form. Specifically, in terms of content, it assesses whether it is appropriate for the state to enact provisions concerning mule accounts. In terms of form, it evaluates the appropriateness of the state’s decision to incorporate these provisions into the Emergency Decree on Measures for the Prevention and Suppression of Technological Crimes B.E. 2566 (2023). The analysis concludes that the state’s specific enactment of provisions related to mule accounts is appropriate because (1) mule accounts have the potential to cause future harm, (2) mule accounts are inherently blameworthy, (3) mule accounts pose a threat to public safety, and (4) criminal liability for mule accounts represents a measure of last resort. Additionally, the decision to include provisions on mule accounts in the Emergency Decree on Measures for the Prevention and Suppression of Technological Crimes B.E. 2566 (2023) is deemed appropriate due to the urgent and unavoidable necessity arising from the rapid technological advancements during that period (B.E. 2566). The situation constituted an emergency, requiring immediate legislative action in the form of an “Emergency Decree” to protect national security, public safety, and economic stability.

Keywords: Criminal Liability; Harm Prevention; Mule Accounts

1. บทนำ

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันได้มีการใช้วิธีการทางเทคโนโลยีหลอกลวงประชาชนทั่วไปผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ จนทำให้ประชาชนสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก และผู้หลอกลวงได้โอนทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าวผ่านบัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) และที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ของบุคคลอื่นซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “บัญชีม้า” (Mule Account)¹ ต่อไปเป็นทอด ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อปกปิดหรืออำพรางการกระทำความผิด ซึ่งในแต่ละวันมีประชาชนผู้สุจริตถูกหลอกลวงเป็นจำนวนมากและมีมูลค่าความเสียหายสูงมาก และการหลอกลวงดังกล่าวซึ่งเป็นการกระทำความผิดได้เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง รวมทั้งเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ²

¹ “บัญชีม้า” (Mule Account) คือการที่บุคคลหนึ่งเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นกรณีทำการเปิดโดยการทำคำร้องผ่านเจ้าหน้าที่ธนาคาร เปิดบัญชีแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือเปิดบัญชีออนไลน์ โดยผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ แต่กลับนำสมุดบัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือข้อมูล รหัส หมายเลขบัญชี หมายเลขชุดทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องมือทางตัวเลขใด ๆ มอบให้แก่ผู้อื่น แม้ว่าเจ้าของบัญชีจะทราบหรือไม่ก็ตามว่าผู้นั้นจะนำไปใช้เป็นช่องทางในการรับเงินและถ่ายโอนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เพื่อป้องกันไม่ให้มีพยานหลักฐานเชื่อมโยงมาถึงตัวได้ และการได้มาซึ่งบัญชีม้ามีทั้งจากการจ้างให้บุคคลอื่นเปิดบัญชี รับซื้อบัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลทั่วไปเพื่อนำไปใช้กระทำความผิด หลอกลวงให้เปิดบัญชีโดยอ้างว่าใช้สำหรับรับเงินจากนายจ้าง หรือโครงการข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อนำไปใช้เปิดบัญชีในชื่อของคนนั้น ๆ ซึ่งพบได้อย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการซื้อขายบัญชีเงินฝากธนาคารกันอย่างเปิดเผย

² หมายเหตุท้ายพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดูเชิงอรรถที่ 8

เดิมการดำเนินคดีอาญากับผู้หลอกลวงจะใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ความผิดฐานฉ้อโกง³ หรือมาตรา 343 วรรคหนึ่ง ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน⁴ แล้วแต่กรณี เป็นหลัก ส่วนการดำเนินคดีอาญากับเจ้าของบัญชีม้าจะใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ประกอบกับมาตรา 86 ความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดฉ้อโกง⁵ หรือมาตรา 343 วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา 86 ความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดฉ้อโกงประชาชน แล้วแต่กรณี เป็นหลัก⁶ อย่างไรก็ตาม การที่จะดำเนิน

³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 วรรคหนึ่ง “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 341 ได้กระทำได้ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีไม่รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น”

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2120/2563 “นางสาว ส. ถูกคนร้ายร่วมกันหลอกลวงโดยแสดงตนเป็นคนอื่น โฉทก์ร่วมหลงเชื่อโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของบุคคลที่จำเลยที่ 5 ถึงที่ 7 ว่าจ้างให้เปิดบัญชีธนาคารและทำบัตรอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเบิกถอนเงินสด โฉทก์ฟ้องจำเลยที่ 5 ถึงที่ 7 ฐานเป็นตัวการร่วมกระทำความผิด แต่จำเลยที่ 5 อ้างว่าถูกจำเลยที่ 1 หลอกลวงให้หาคนมาเปิดบัญชีเงินฝากโดยจำเลยที่ 1 จะนำไปดำเนินใช้ในการดำเนินธุรกิจของชาวต่างชาติ ส่วนจำเลยที่ 6 และที่ 7 อ้างว่าถูกจำเลยที่ 5 ชักชวนให้หาคนมาเปิดบัญชีเพื่อให้คนต่างชาติโอนเงินมาเข้าบัญชีเพื่อทำธุรกิจอีกทอดหนึ่ง โดยจำเลยที่ 5 ถึงที่ 7 ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำบัญชีเงินฝากไปกระทำความผิด แต่จำเลยที่ 5 ถึงที่ 7 ให้การในชั้น

คดีอาญากับเจ้าของบัญชีมาได้ นั่นต้องรอให้ผู้หลอกลวงกระทำการถึงขั้นที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเสียก่อน ซึ่งก็คือขั้น “ลงมือ” ฉ้อโกงนั่นเอง หากการกระทำของผู้หลอกลวงยังไม่ถึงขั้นลงมือฉ้อโกง เช่น ยังอยู่ในขั้น “สมคบกัน” ฉ้อโกง หรือยังอยู่ในขั้น “เตรียมการ” ฉ้อโกง ก็ยังไม่สามารถที่จะดำเนินคดีอาญากับเจ้าของบัญชีมาได้⁷

เมื่อการหลอกลวงประชาชนทั่วไปด้วยวิธีการทางเทคโนโลยีผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้มีการนำบัญชีม้ามาใช้เป็นช่องทางในการโอนทรัพย์สินที่ได้จากการหลอกลวงต่อไปเป็นทอด ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อปกปิดหรืออำพรางการกระทำความผิด แต่การที่จะดำเนินคดีอาญากับเจ้าของบัญชีม้าได้ต้องรอให้ผู้หลอกลวงกระทำการถึงขั้นลงมือฉ้อโกงเสียก่อน จึงนับว่ากฎหมายอาญาในเรื่องนี้ยังเดินตามหลังเจ้าของบัญชีม้าอยู่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ต้องรอให้ความเสียหายจากการฉ้อโกงของผู้หลอกลวงเกิดขึ้นเสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินคดีอาญากับเจ้าของบัญชีม้าได้ รัฐเล็งเห็นและตระหนักถึงปัญหาในจุดนี้จึงมี

สอบสวนว่าได้รับค่าจ้างให้หาคนมาเปิดบัญชีพร้อมทำบัตรอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเบิกถอนเงินสด พฤติการณ์ของจำเลยที่ 5 ถึงที่ 7 ได้รับค่าจ้างเพื่อหาคนมาเปิดบัญชีเงินฝาก ย่อมเล็งเห็นได้ว่าคนร้ายจะใช้สมุดบัญชีเงินฝากและนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าของบัญชีไปใช้ในการกระทำความผิดกฎหมาย จำเลยที่ 5 ถึงที่ 7 จะอ้างว่าถูกหลอกใช้ไม่ได้ การกระทำของจำเลยที่ 5 ถึงที่ 7 จึงเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดฐานฉ้อโกงและฐานใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์รับเบิกถอนเงินสดของผู้อื่นโดยมิชอบ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 342, 83, 86, 269/5, 269/7)”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5191/2563 “การยอมเปิดบัญชีเงินฝากให้เพื่อแลกกับผลตอบแทนการกู้ยืมเงิน เปรียบเหมือนเป็นการก่ออาชญากรรมทางอ้อม อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่ามีคนร้ายหลอกลวงให้ผู้เสียหายโอนเงินผ่านบัญชีเงินฝากของจำเลย และได้ถอนเงินออกจากบัญชี อันเป็นการฉ้อโกงผู้เสียหาย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดฉ้อโกง”

⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2**, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562), หน้า 215-218; วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2563), หน้า 169-187.

ความพยายามที่จะเดินนำหน้าเจ้าของบัญชีมาด้วยการตรากฎหมายฉบับหนึ่งขึ้นมาคือ “พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566”⁸ ซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีมาได้รับการบัญญัติไว้ในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดฉบับนี้ มีความว่า “ผู้ใดเปิดหรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของตน โดยมิได้มีเจตนาใช้เพื่อตนหรือเพื่อกิจการที่ตนเกี่ยวข้อง หรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้หรือยืมใช้เลขหมายโทรศัพท์สำหรับบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของตน ทั้งนี้ โดยประการที่รู้หรือควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรือความผิดทางอาญาอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁸ พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 18 ก หน้า 1-7 วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2566

มีข้อสังเกตว่า มาตรา 2 แห่งพระราชกำหนดฉบับนี้ได้กำหนดให้พระราชกำหนดฉบับนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งก็คือ ตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2566 เป็นต้นไปนั่นเอง นอกจากนี้พระราชกำหนดฉบับนี้ได้ระบุเหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ไว้ในหมายเหตุว่า “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันมีการใช้วิธีการทางเทคโนโลยีหลอกลวงประชาชนทั่วไปผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ จนทำให้ประชาชนสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก และผู้หลอกลวงได้โอนทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าว นั้นผ่านบัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของบุคคลอื่นต่อไปเป็นทอด ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อปกปิดหรืออำพรางการกระทำความผิด ซึ่งแต่ละวันประชาชนผู้สุจริตถูกหลอกลวงจำนวนมากและมีมูลค่าความเสียหายสูงมาก และการหลอกลวงดังกล่าวซึ่งเป็นการกระทำความผิดได้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างและเป็นอันตรายร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ เพื่อประโยชน์ในอันที่จะต้องมีการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้”

เนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีลักษณะเป็น “การบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย” (preventive criminalization) ก่อปรกับเป็นกฎหมายใหม่ ซึ่งรัฐเลือกที่จะตราเป็นกฎหมายพิเศษคือ พระราชกำหนดฉบับนี้ ไม่ได้เลือกที่จะแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายอาญาหลักของประเทศ บทความนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมทั้งในเชิงเนื้อหา (content) และในเชิงรูปแบบ (format) กล่าวคือ ในเชิงเนื้อหาได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการที่รัฐตราบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นมา และในเชิงรูปแบบได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการที่รัฐเลือกที่จะตราบทบัญญัติดังกล่าวไว้ในพระราชกำหนดฉบับนี้ แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 5 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย หัวข้อที่ 3 หลักการเกี่ยวกับการบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย หัวข้อที่ 4 ความรับผิดชอบทางอาญาของเจ้าของบัญชีม้าในอดีตและปัจจุบัน หัวข้อที่ 5 บทวิเคราะห์ความเหมาะสมของการบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับบัญชีม้า และหัวข้อที่ 6 บทสรุป โดยเนื้อหาในแต่ละหัวข้อมียรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย

“มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” (Human Being is Social Animal) คือคำกล่าวของอริสโตเติล (Aristotle)⁹ หมายความว่า โดยธรรมชาติการดำเนินชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องอาศัยการอยู่ร่วมกันและพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งต้องมีการสื่อสารระหว่างกันเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ แต่เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันมีการขยายตัวเป็นกลุ่มคนจำนวนมากขึ้นการใช้สิทธิและเสรีภาพจึงต้องมีขอบเขต การสื่อสารอย่างเดียว

⁹ อริสโตเติลคือนักปราชญ์ชาวกรีกในช่วง 384 ปีก่อนคริสตกาล เป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านปรัชญา การเมือง ตรรกศาสตร์ จริยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ในหลายแขนง จนได้รับการยกย่องว่าเป็นนักปรัชญาที่ทรงอิทธิพลทางความคิดคนหนึ่งของโลก

อาจจะไม่สามารถควบคุมความสงบสุขในสังคมนั้น ๆ ได้ ดังนั้น สังคมจึงต้องมีกฎเกณฑ์ที่เรียกว่ากฎหมาย¹⁰

“ที่ใดมีสังคม ที่นั่นย่อมมีกฎหมาย” (*Ubi Societas, Ibi Ius*) คือนิติภาษิตภาษาละตินที่กล่าวถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างสังคมกับกฎหมาย ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันจนเกิดเป็นสังคมความแตกต่างระหว่างความคิดและนิสัยเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความวุ่นวายในสังคมได้ ฉะนั้น สังคมย่อมต้องมีเครื่องมือที่ใช้สำหรับจัดระเบียบสังคม จึงเกิดกฎหมายขึ้นจากการที่มนุษย์ยอมสละสิทธิบางอย่างเพื่อความปลอดภัยและประโยชน์ของสังคมมวลรวม หากสังคมใดไม่มีกฎหมายสังคมนั้นก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้¹¹ มนุษย์จึงทำข้อตกลงระหว่างกันเพื่อก่อตั้งกฎหมายขึ้นมา ข้อตกลงนี้เรียกว่า “สัญญาประชาคม” (social contract) ซึ่งแนวคิดเรื่องสัญญาประชาคมเป็นแนวคิดที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าการเกิดขึ้นของรัฐรัฐหนึ่งนั้นต้องมีการกำหนดแนวทางการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน แนวคิดดังกล่าวมาจากนักปรัชญาคนสำคัญของโลกคือ ฌ็อง ฌัก รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) และจอห์น ล็อก (John Locke) โดยแนวคิดสัญญาประชาคมของรูสโซและแนวคิดแบ่งแยกการใช้อำนาจของมองเตสกีเออ (Montesquieu) ก่อให้เกิดผลต่อกฎหมายที่ตราโดยฝ่ายนิติบัญญัติคือ กฎหมายต้องมีความเป็นกลางและมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ใช้ได้กับประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคและ

¹⁰ วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, โทษจำคุก: แนวคิด ความหมาย ประเภท ทฤษฎี และข้อสังเกต บางประการว่าด้วยการปรับใช้ทฤษฎี ใน หนังสือรพีพัฒนศักดิ์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, บรรณาธิการโดย ญัฐดนัย นาจันทร์, (นนทบุรี: โรงพิมพ์ไทภูมิพัลลขิง, 2567), หน้า 131.

¹¹ สมยศ เชื้อไทย, ความรู้กฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551), หน้า 41.

เท่าเทียม นอกจากนี้ยังสามารถจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้¹² โดยหนึ่งในกฎหมายต่าง ๆ เหล่านั้นคือ กฎหมายอาญา (Criminal Law)¹³

“ที่ใดมีกฎหมายอาญา ที่นั่นย่อมมีอาชญากรรม” อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคม (Crime is a Social Phenomenon) แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์สำหรับสังคมก็ตาม แต่ก็มิบทบาทในการกำหนดชนชั้นของสังคมว่าเป็นคนดีหรือเป็นคนร้าย ตามมาด้วยสิทธิและเสรีภาพที่คนดีได้รับ ส่วนคนร้ายถูกลิดรอน การมีอยู่ของอาชญากรรมในสังคมก่อให้เกิดสถาบันต่าง ๆ เพราะอาชญากรรมไม่เพียงแต่สร้างอาชญากรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ทำให้กฎหมายอาญาเกิดขึ้น¹⁴ อย่างไรก็ตาม การกำหนดกฎหมายอาญาขึ้นมานั้นมีทั้งความผิดในตัวเอง (*Mala In Se*) และความผิดเพราะกฎหมายกำหนด (*Mala Prohibita*) ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในสังคมขึ้นได้ เพราะหากอาชญากรรมนั้นมีความผิดในตัวเองเป็นความผิดอาญาโดยแท้แล้วย่อมเป็นเรื่องที่ดีแล้วที่มีกฎหมายอาญาบัญญัติความรับผิดชอบไว้ แต่หากเป็นอาชญากรรมที่กฎหมายบัญญัติขึ้นมาเป็นความผิดจะถือเป็นการประกอบอาชญากรรมนั้น กฎหมายอาญาต้องมีขอบเขตที่ชัดเจนและการกำหนดโทษที่เหมาะสม หากผ่อนปรนได้ก็ควรมีมาตรการอื่นรองรับ

“ที่ใดมีอาชญากรรม ที่นั่นย่อมมีความเสียหาย” ความเสียหายเป็นปรากฏการณ์ปกติของอาชญากรรมและย่อมมีผลกระทบตามมา ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีทั้งในรูปแบบของเหยื่อหรือผู้เสียหาย อาจจะเป็นรายบุคคลหรือเป็นประชาชนหมู่มา และอาชญากรรมบางอย่างอาจสร้างความเสียหายต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศได้ เมื่ออาชญากรรมอาจเกิดขึ้นได้ในทุกสังคมและเมื่อเกิดขึ้นก็ย่อมทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคม จึงควรมีการป้องกันอาชญากรรมโดยการบัญญัติกฎหมายอาญาเพื่อลงโทษ

¹² เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, **หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน**, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564), หน้า 79, 274-275.

¹³ วิวรรธน์ ดำรงค์กุลนันท์, **โทษจำคุก: แนวคิด ความหมาย ประเภท ทฤษฎี และข้อสังเกต** บางประการว่าด้วยการปรับใช้ทฤษฎี ใน หนังสือรพีพัฒนศักดิ์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, หน้า 132.

¹⁴ อัจฉริยา ชูตินันท์, **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), หน้า 41-43.

อาชญากรและปราชญ์ที่คิดจะก่ออาชญากรรมให้เห็นถึงโทษทางกฎหมายอาญาที่จะตามมา หากกระทำความผิดแล้วถูกจับกุมตัวได้ กฎหมายอาญาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วย ป้องกันอาชญากรรมและลดอัตราการเกิดของอาชญากรรมลงได้ แต่ก็ควรเป็นตัวเลือก สุดท้ายในการบัญญัติให้การกระทำหรือไม่กระทำนั้นเป็นกฎหมายอาญา

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความเสียหายจากการประกอบอาชญากรรม เป็นเรื่องปกติธรรมดาของสังคม อย่างไรก็ตามในสังคมยังคงต้องการความปลอดภัย จากการประกอบอาชญากรรมและรัฐก็มีหน้าที่ป้องกันอาชญากรรมเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นในสังคม¹⁵ ซึ่งความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็น 1 ใน 5 ของ ลำดับความต้องการพื้นฐานตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation) จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางกายภาพได้รับการตอบสนองแล้ว ความปลอดภัยเป็นสิ่งที่คนในสังคมต้องการตั้งแต่ในครอบครัวไปจนถึงในสถาบันอื่น ๆ ซึ่ง ได้กลายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่รักษาความปลอดภัยขึ้น โดยมี ตัวแทนของรัฐนั้น ๆ เป็นผู้ออกกฎหมายและกำหนดหน้าที่ให้คนบางกลุ่มมีหน้าที่รักษา ความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยในเรื่องของสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต ความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ และความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกันของคนใน สังคมเพื่อให้สังคมสงบสุข เป็นอาทิ ยิ่งการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของมนุษย์ทำให้วิทยาการ ต่าง ๆ พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว สิ่งใดในอดีตที่เคยทำให้รู้สึกปลอดภัยแต่ปัจจุบัน กลับกลายเป็นสิ่งที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การก่ออาชญากรรมในอดีตและ ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก จากที่เคยกำหนดกฎหมายสำหรับลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อ แก่แค้นทดแทน เพื่อเป็นการขุดเซยความผิด เพื่อเป็นการข่มขู่หรือปราบปราม หรือเพื่อเป็น การปรับปรุงแก้ไขหรือดัดนิสัย แต่ตราใบที่กฎหมายอาญายังคงเดินตามหลังความเสียหาย อันเกิดจากอาชญากรรมหมายความว่ากลไกการป้องปรามไม่ทำให้บุคคลกระทำความผิด

¹⁵ วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, **หลักป้องกันสังคมในมาตรการไม่ควบคุมตัว**, วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (ธันวาคม 2565), หน้า 140; วิวรรณ ดำรงค์ กุลนันท์, **มาตรการการกำหนดโทษและรอการลงโทษจำคุกเพื่อป้องกันสังคม**, (วิทยานิพนธ์ปริญญา เอก หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565), หน้า 16-17.

กฎหมายอาญาจะสามารถบังคับใช้ลงโทษได้ก็ต่อเมื่อมีการสังเวชชีวิต ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของประชาชนให้แก่อาชญากรรมเสียก่อนเสมอ หรือความเสียหายของสังคมกลายเป็นต้นทุนที่ประชาชนจะต้องจ่ายในราคาแพงเพื่อให้รัฐดำเนินการปราบปรามอาชญากรรม¹⁶ จึงต้องมีการปรับปรุงรูปแบบของกฎหมายในเรื่องของการป้องกันก่อนเกิดเหตุที่การกระทำนั้นแม้จะยังไม่ถึงขั้นพยายาม ถ้าหากไม่มีกฎหมายและบทลงโทษกำกับกับการกระทำนั้นอาจนำไปสู่ความผิดและเกิดความเสียหายขึ้น การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือฝ่ายปกครองจำต้องรอให้กระบวนการกระทำความผิดอาญาของอาชญากรดำเนินไปโดยตลอดจนเป็นความผิดสำเร็จเสียก่อนหรืออย่างน้อยจะต้องถึงขั้นพยายามจึงจะสามารถเริ่มดำเนินคดีได้ เช่นนี้จะไม่สามารถคุ้มครองสังคมให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยได้ รัฐซึ่งมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม จึงมีหน้าที่ในการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดอาชญากรรมที่นำไปสู่ความเสียหายขึ้นในสังคม การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเข้ามาควบคุมหรือลงโทษผู้ที่กระทำความผิด หากไม่มีกฎหมายที่ชัดเจนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมก็จะทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม นอกจากนี้กฎหมายแล้วกฎหมายนั้นก็ต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ที่สร้างกฎหมายขึ้นมาด้วย รัฐจึงจะมีความชอบธรรมในการกำหนดให้บุคคลต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับการกระทำเช่นนั้น

3. หลักการเกี่ยวกับการบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย

การบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับการกระทำที่มีความเสี่ยงต่อการถูกใช้ประโยชน์ไปสู่การกระทำความผิด แม้การกระทำนั้นจะยังไม่สร้างความเสียหายอย่างแท้จริง แต่หากมีความเสี่ยงในอนาคตและจะก่อความเสียหายต่อสาธารณะ ก็มีความเหมาะสมที่จะตรากฎหมายเพื่อป้องกันก่อนเกิดเหตุ การทำให้การกระทำในขั้นตอนก่อน

¹⁶ ดิศรณ์ ลิขิตวิทย์วุฒิ, *ความผิดที่เป็นการเริ่มต้น: ศึกษากรณีการรับอาสากระทำความผิด*, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปีที่ 48 ฉบับที่ 4 (ธันวาคม 2562), หน้า 658-659; Douglas Husak, *Why Punish the Deserving?* in *The Philosophy of Criminal Law: Selected Essays*, Edited by Douglas Husak, (Oxford: Oxford University Press, 2010), p. 393.

เกิดความเสียหายเป็นความผิดทางอาญาจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถแทรกแซงและยับยั้งไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ แนวคิดนี้เรียกว่า “การบัญญัติความรับผิดทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย (Preventive Criminalization)”¹⁷ ซึ่งแม้จะเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรม แต่ก็ลดทอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หากการกำหนดลักษณะการกระทำที่มีความเสี่ยงอยู่ห่างไกลจากผลแห่งความเสียหายมากเกินไป อาจทำให้กฎหมายอาญาถูกใช้เป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ที่ประพฤติมิชอบในการคุกคามประชาชนได้ เพราะยิ่งการกระทำอยู่ห่างไกลจากความเสียหายมากเท่าใด ความชัดเจนว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิดกฎหมายอาญาก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น ซึ่งทำให้เหตุผลอันชอบธรรมของรัฐในการบัญญัติความรับผิดทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหายลดลงตามไปด้วย¹⁸ ดังนั้นการบัญญัติความรับผิดทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหายจึงต้องมีหลักการสำคัญเพื่อจำกัดอำนาจนิติบัญญัติและรักษาสสมดุลระหว่างอำนาจของรัฐในการควบคุมกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งหลักการดังกล่าวมีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่¹⁹ (1) การกระทำนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นในอนาคต (2) การกระทำนั้นมีลักษณะที่น่าตำหนิ (3) การกระทำนั้นจะนำไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวม และ (4) การบัญญัติความรับผิดทางอาญาสำหรับการกระทำนั้นคือมาตรการสุดท้าย โดยแต่ละหลักการมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) การกระทำนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นในอนาคต (Potentially Harmful)

¹⁷ ดิศรณ์ ลิขิตวิทย์วูฒิ, ความผิดที่เป็นการเริ่มต้น: ศึกษากรณีการรับอาสาระทำความผิด, หน้า 659; Andrew Cornford, **Preventive Criminalization** [Online], 20 June 2023. Source: <https://online.ucpress.edu/nclr/article/18/1/1/68807/Preventive-Criminalization>

¹⁸ ดิศรณ์ ลิขิตวิทย์วูฒิ, ความผิดที่เป็นการเริ่มต้น: ศึกษากรณีการรับอาสาระทำความผิด, หน้า 659-660; Andrew Ashworth, **Principles of Criminal Law**, 6th edition (New York: Oxford University Press, 2009), p. 456.

¹⁹ ดิศรณ์ ลิขิตวิทย์วูฒิ, ความผิดที่เป็นการเริ่มต้น: ศึกษากรณีการรับอาสาระทำความผิด, หน้า 660.

การกระทำใด ๆ ที่เมื่อกระทำลงไปแล้วขณะนั้นไม่เป็นความผิด เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด แต่อาจแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ถึงความเสี่ยงอันตรายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์ที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง²⁰ เพราะการกระทำบางอย่างไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าจะไม่เกิดผลกระทบในอนาคต ด้วยพฤติการณ์แห่งคดีที่เคยเกิดขึ้นในลักษณะนี้มีจุดเริ่มต้นจากการกระทำที่ในตอนแรกเป็นการกระทำโดยทั่วไปไม่น่าจะเป็นเหตุที่นำไปสู่ความเสียหายได้ แต่เมื่อการกระทำนั้นถูกอาชญากรสานต่อและนำไปใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิด ผู้กระทำนั้นถือว่าได้ก่อให้เกิดความเสี่ยงขึ้น หากปล่อยไว้และไม่มีมาตรการป้องกันไว้เสียแต่แรกก็จะเกิดความเสียหายขึ้นในสังคม ครั้นจะตามแก้ปัญหาหลังเกิดเหตุก็จะไม่ทันการณ์และยากที่จะชดเชยความเสียหายได้ ถ้าพิจารณาแล้วว่าเป็นกรณีที่มีการกระทำนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นในอนาคตก็ควรที่จะมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้

(2) การกระทำนั้นมีลักษณะที่น่าตำหนิ (Wrongful Act)

การกระทำใด ๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนต่อคุณธรรมอันดีงามที่ได้รับการยอมรับโดยสาธารณะ ควรจะต้องถูกประณาม²¹ ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งมองการตัดสินความผิดของประชาชนในสังคมเดียวกันมองว่าสิ่งใดทำแล้วเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมนำไปสู่การยอมรับและถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นจารีตประเพณี เนื่องจากประชาชนเห็นว่าสามารถใช้เป็นกลไกควบคุมสังคมของตนได้ในกรณีที่ไม่ได้พึงพารัฐ ถ้าหากจะยึดถือเพียงแค่หลักกฎหมายอาญาที่รัฐเป็นผู้กำหนดว่า ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมายเป็นพื้นฐาน ก็ไม่อาจควบคุมการฝ่าฝืนต่อคุณธรรมอันดีงามที่ได้รับการยอมรับโดยสังคมนั้น ๆ ได้ การกระทำบางอย่างในสังคมอาจจะเพิ่งเกิดขึ้นภายหลังที่มีการใช้บังคับกฎหมายและสังคมมองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง หากบุคคลใดกระทำลักษณะเช่นนั้นอาจจะส่งผลเสียต่อประชาชนในสังคม ประชาชนก็จะมองว่าสิ่งนั้นไม่ถูกต้องไม่เป็นที่ยอมรับ และอาจลุกลามไปถึงการใช้บทลงโทษของสังคมได้ ฉะนั้น รัฐควรนำความเดือดร้อนของประชาชนที่เกิดจากการกระทำ

²⁰ เรื่องเดียวกัน; R. A. Duff, **Criminalizing Endangerment**, Louisiana Law Review, Volume 65 Issue 3 (Spring 2005), pp. 941, 953.

²¹ เรื่องเดียวกัน

ใดที่ไม่มีความหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด แต่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อประชาชน และกลายเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับไม่ได้มาพิจารณาถึงการกำหนดความผิด

(3) การกระทำนั้นจะนำไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวม (Public Wrong)

การบัญญัติความรับผิดทางอาญาควรถูกจำกัดไว้ปรับใช้เฉพาะการกระทำที่จะนำไปสู่ภัยอันตรายอันมีลักษณะเป็นความผิดอาญาต่อส่วนรวม ซึ่งอาจนำไปสู่ผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและคุณค่าของการดำรงอยู่ร่วมกันของประชาชน²² เหตุที่ต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นจะนำไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวมก็เพราะว่าการปกครองแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน หากประเทศใดที่ให้ความสำคัญกับหลักของแนวคิดสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค การจะกำหนดการกระทำใด ๆ เป็นความผิดเป็นเรื่องที่น่ากังวลว่ากฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาจะกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคหรือไม่ ประเทศไทยก็เช่นกัน ให้ความสำคัญเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค การบัญญัติกฎหมายขึ้นมาจึงต้องพิจารณาว่าความผิดนั้นส่งผลร้ายภัยอันตรายใดต่อสังคมและประเทศชาติ ฉะนั้นเป้าหมายหลักของการสร้างกฎหมายขึ้นมาควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม กฎหมายต้องมีขอบเขตชัดเจนในการที่จะจำกัดสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในด้านใดและเป็นไปเพื่อประโยชน์อันใด เพราะการบัญญัติกฎหมายต้องคำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณะและไม่ควรจำกัดสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคมากเกินไปจนเกินสมควร

(4) การบัญญัติความรับผิดทางอาญาสำหรับการกระทำนั้นคือมาตรการสุดท้าย (Last Resort)

การบัญญัติความรับผิดทางอาญาควรถูกนำมาพิจารณาก็ต่อเมื่อปรากฏว่ามาตรการทางกฎหมายอื่นอันได้แก่ กฎหมายแพ่ง และกฎหมายปกครอง ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต²³ ถ้าคำนึงถึงประสิทธิภาพ

²² ดิศรณ์ ลิขิตวิทิตา, ความผิดที่เป็นการเริ่มต้น: ศึกษากรณีการรับอาสาระทำความผิด, หน้า 660; Jeroen ten Voorde, Prohibiting Remote Harms: On Endangerment, Citizenship and Control, Utrecht Law Review, Volume 10 Issue 1 (January 2014), pp. 163, 173.

²³ ดิศรณ์ ลิขิตวิทิตา, ความผิดที่เป็นการเริ่มต้น: ศึกษากรณีการรับอาสาระทำความผิด, หน้า 660; Andrew Ashworth and Lucia Zedner, Prevention and Criminalization:

และประสิทธิผลของกฎหมายแล้ว หากบัญญัติความผิดทุกอย่างเป็นความผิดทางอาญา เสมอ ก็จะส่งผลให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ (Overcriminalization) ซึ่งเป็นปัญหาอัน เกิดจากการกำหนดให้การกระทำต่าง ๆ เป็นความผิดอาญามากเกินความจำเป็น ด้วยความ เชื่อที่ว่า โทษทางอาญาจะสามารถทำให้ผู้คนเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดได้ แม้โทษทาง อาญาที่รุนแรงที่สุดคือ โทษประหารชีวิตก็ไม่อาจควบคุมการก่ออาชญากรรมได้ การกระทำ ของคนเราเกิดขึ้นได้ทั้งโดยเจตนาหรือประมาทซึ่งเป็นปัจจัยที่ยากที่จะควบคุมไม่ให้เกิด บางคนกระทำความผิดโดยเจตนาและถูกลงโทษแล้วก็สามารถกลับมาทำผิดซ้ำได้ หากไม่ ถูกจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต บางคนกระทำความผิดโดยประมาทก็อาจเกิดเหตุไม่ คาดคิดกระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคตได้เช่นกัน แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคสาม ได้วางหลักไว้ให้กำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิด ร้ายแรง แต่ความเป็นจริงความผิดเล็กน้อยหรือความผิดที่มีลักษณะของการกระทำไม่ สมควรจะเป็นความผิดอาญาหลายประการยังคงได้รับการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย อาญา ทำให้บางฐานความผิดค่อนข้างที่จะกระทบสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของ ผู้กระทำความผิดเกินความจำเป็น ฉะนั้น ความผิดบางอย่างหากพิจารณาถึงความเป็นไปได้ที่จะ ก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นในอนาคต มีลักษณะที่น่าตำหนิ และการกระทำนั้นจะนำไปสู่ ภัยอันตรายต่อส่วนรวมแล้ว ก่อนที่จะบัญญัติให้เป็นความผิดทางอาญาควรพิจารณาเรื่อง มาตรการอื่นก่อนที่จะนำโทษทางอาญามาปรับใช้ด้วย

4. ความรับผิดทางอาญาของเจ้าของบัญชีม้าในอดีตและปัจจุบัน

การใช้ “บัญชีม้า” เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกง ประชาชนได้กลายเป็นปัญหาสำคัญในระบบการเงินและกฎหมายของประเทศ ในอดีตการ รับมือกับปัญหานี้มักจะเน้นไปที่การตรวจสอบและลงโทษผู้ที่ใช้บัญชีม้าในการกระทำ ความผิด แต่การลงโทษเจ้าของบัญชีม้ายังไม่เป็นที่แพร่หลายและยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะ ในการดำเนินคดี ทำให้เกิดช่องว่างในการหารายได้จากการรับจ้างเปิดบัญชีม้า หากสถานะ เช่นนี้ดำเนินอยู่อาจไม่สามารถรับมือกับปัญหาการฉ้อโกงในปัจจุบันได้ เนื่องจากการฉ้อโกง

Justifications and Limits, New Criminal Law Review, Volume 15 Issue 4 (October 2012), p. 552.

ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อาศัยเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับผู้เสียหายโดยไม่จำเป็นต้องพบเจอหน้ากัน สามารถที่จะแอบอ้างเป็นใครก็ได้ในสื่อสังคมออนไลน์และการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินก็ใช้วิธีการโอนเงินผ่านการทำธุรกรรมทางธนาคารโดยมีบัญชีม้าเป็นตัวกลางรับเงินของผู้เสียหายส่งต่อให้กับคนร้าย ซึ่งต่างจากการฉ้อโกงในอดีตที่ต้องพบเจอกันจึงจะสามารถสื่อสารคำพูดโกหกหลอกลวงออกมาให้อีกฝ่ายหลงเชื่อและส่งมอบทรัพย์สินผ่านมือระหว่างผู้เสียหายไปยังคนร้าย ฉะนั้น บัญชีม้าจึงเป็นตัวกลางสำคัญในความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกงประชาชนในปัจจุบัน หัวข้อนี้ได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ 4.1 ความรับผิดทางอาญาของเจ้าของบัญชีม้าในอดีต: บทบัญญัติ ข้อจำกัด และผลที่ตามมา และ 4.2 ความรับผิดทางอาญาของเจ้าของบัญชีม้าในปัจจุบัน: บทบัญญัติและการกระทำความผิดเป็นความผิดกฎหมายหลายบท โดยเนื้อหาในแต่ละหัวข้อย่อยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ความรับผิดทางอาญาของเจ้าของบัญชีม้าในอดีต: บทบัญญัติ ข้อจำกัด และผลที่ตามมา

ในอดีตไม่ได้มีการบัญญัติความรับผิดทางอาญาของเจ้าของบัญชีม้าไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้เกิดข้อจำกัดหลายประการส่งผลให้การจัดการกับปัญหาการฉ้อโกงโดยมีบัญชีม้าเป็นตัวกลางรับเงินของผู้เสียหายส่งต่อให้กับคนร้ายไม่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บทบัญญัติทางกฎหมายในยุคนั้นมุ่งเน้นไปที่การลงโทษผู้กระทำความผิดหลักหรือผู้ที่ใช้บัญชีม้าในการกระทำความผิด ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การลงโทษเจ้าของบัญชีม้า ความยากลำบากในการพิสูจน์ความรู้และเจตนาของเจ้าของบัญชีม้า ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเผชิญกับข้อจำกัดและความท้าทายที่ซับซ้อน ส่งผลให้เจ้าของบัญชีม้ามักรอดพ้นจากการถูกลงโทษหรือได้รับโทษน้อยเกินควร เมื่อกฎหมายไม่สามารถทำให้เจ้าของบัญชีม้าเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดได้ จึงทำให้มีการเปิดบัญชีม้าเพื่อทำการซื้อขายกันเป็นจำนวนมาก และบัญชีม้าก็ถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดอย่างกว้างขวาง หัวข้อย่อยได้นี้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 3 กรณี ได้แก่ (1) ตัวการในการกระทำความผิด (2) ผู้ใช้ให้กระทำความผิด และ (3) ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด โดยเนื้อหาในแต่ละกรณีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ตัวการในการกระทำความผิด

บทบัญญัติของตัวการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 “ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น” หลักเกณฑ์ของตัวการต้องเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนา กล่าวคือ การเปิดบัญชีม้าต้องเป็นความผิดเสียก่อน ต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันกระทำความผิดและมีเจตนาร่วมกันในขณะกระทำความผิด ก่อนที่พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 จะมีผลใช้บังคับ การเปิดบัญชีม้าไม่เป็นความผิด เจ้าของบัญชีม้าจึงไม่สามารถเป็นตัวการร่วมกับคนร้ายในการกระทำความผิดได้ เพราะสิ่งที่คนร้ายกระทำความผิดคือการฉ้อโกงหรือการฉ้อโกงประชาชน มิใช่ร่วมกันเปิดบัญชีม้า และโดยทั่วไปแล้วความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของบัญชีม้ากับคนร้ายมักเป็นเพียงผู้ซื้อกับผู้ขายบัญชีม้าเท่านั้น แม้เจ้าของบัญชีควรจะทราบว่าการนำบัญชีของตนให้ผู้อื่นใช้อาจส่งผลร้ายต่อตนเองได้แต่ก็ไม่อาจทราบถึงการนำบัญชีม้าไปใช้ในการกระทำความผิดฐานใด ซึ่งคนร้ายอาจนำบัญชีม้าไปใช้ในการรับเงินจากความผิดอื่น ๆ นอกเหนือจากความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกงประชาชนก็ได้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ ความผิดเกี่ยวกับการรับสินบน เป็นต้น เมื่อเจ้าของบัญชีม้าไม่เคยรู้จักกับคนร้ายมาก่อนและไม่ทราบว่าคนร้ายจะนำบัญชีม้าไปใช้กระทำความผิดฐานใด หากมีความผิดเหล่านี้เกิดขึ้นเจ้าของบัญชีม้าจึงไม่อาจเป็นตัวการร่วมในการกระทำความผิดได้ เมื่อไม่ใช่ตัวการจึงไม่สามารถที่จะดำเนินคดีเจ้าของบัญชีม้าอย่างเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกงประชาชนได้ ส่งผลให้เจ้าของบัญชีม้าเป็นตัวกลางสำคัญที่ทำให้การกระทำความผิดสำเร็จ คือการที่คนร้ายได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้เสียหายและพยานหลักฐานที่จะเชื่อมโยงไปถึงคนร้ายขาดตอน เช่นนี้แล้วการรับจ้างเปิดบัญชีจึงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากเพียงแค่จูงใจด้วยค่าจ้างเปิดบัญชี หรือขายบัญชีจำนวนเงินหลักร้อยถึงหลักพันบาทก็ก่อให้เกิดอาชญากรรมที่มีความเสียหายจำนวนมากต่อประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ

(2) ผู้ใช้ให้กระทำความผิด

บทบัญญัติของผู้ใช้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 “ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชื้อ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำความผิด ยังมิได้กระทำความผิดหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ และถ้าผู้ถูกใช้เป็นบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ ลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้เพราะเหตุป่วยเจ็บหรือไม่ว่าทางใด ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้ใช้กึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับผู้นั้น”

ผู้ใช้ต้องมีเจตนากระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด ไม่ว่าจะโดยประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล แต่เมื่อพิจารณาการกระทำของเจ้าของบัญชีมาที่เปิดบัญชีให้คนร้ายนำไปใช้ในการกระทำความผิดแล้ว โดยทั่วไปไม่ใช่กรณีที่เจ้าของบัญชีเปิดบัญชีขึ้นมาแล้วก่อให้เกิดผู้อื่นนำบัญชีไปใช้รับเงินที่ได้จากการกระทำความผิด เพียงแต่เปิดบัญชีขึ้นมาเพื่อเจตนาขายหรือมอบให้คนร้ายตามที่คนร้ายต้องการโดยหวังค่าตอบแทนจากการขายหรือมอบบัญชีให้ เมื่อคนร้ายนำบัญชีมาไปใช้รับเงินของผู้เสียหายจากการกระทำความผิด เจ้าของบัญชีก็ไม่อาจเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดในความผิดนั้น ๆ ได้ เนื่องจากเจ้าของบัญชีมาไม่ได้ก่อให้เกิดคนร้ายกระทำความผิดนั้นเอง เจ้าของบัญชีมาจึงไม่มีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกงประชาชน หรือในการกระทำความผิดฐานอื่นใดได้ เมื่อไม่สามารถดำเนินคดีเจ้าของบัญชีมาในฐานะผู้ใช้ในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกงประชาชนก็ไม่อาจรับโทษเสมือนตัวการได้ การดำเนินคดีกับเจ้าของบัญชีมาจึงเป็นไปได้ยาก ส่งผลให้กฎหมายไม่สามารถที่จะปกป้องสังคมได้อย่างเต็มที่ ปริมาณของการเปิดบัญชีมาได้ทวีมากขึ้น ความเสียหายยังคงเกิดขึ้นทุกวัน ทั้งนี้ หากปล่อยไว้นานวันอาจส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจย่ำแย่และอาจก่อให้เกิดอาชญากรรมอื่น ๆ ตามมา

(3) ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด

บทบัญญัติของผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 “ผู้ใดกระทำความผิดโดยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความ

สะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วน ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น” แม้ว่าในอดีตก่อนที่พระราชกำหนด มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 จะมีผลใช้บังคับ การกระทำ ของเจ้าของบัญชีที่เปิดบัญชีให้กับคนร้ายถือได้ว่าเป็นการกระทำด้วยประการ ใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่คนร้ายจะนำบัญชีนั้นไปใช้รับเงิน ของผู้เสียหายและเพื่อตัดตอนพยานหลักฐานที่จะสืบสาวไปถึงตัวคนร้าย แต่ก็ต้องเป็นกรณี ที่คนร้ายได้ลงมือกระทำความผิดนั้น ๆ เสียก่อน หากคนร้ายซื้อบัญชีมาจากเจ้าของบัญชีไป จริง แต่ยังมีได้นำไปรับเงินที่ได้จากการกระทำความผิด เจ้าของบัญชีก็ไม่อาจเป็น ผู้สนับสนุนได้ ต้องรอให้มีการกระทำความผิดและความเสียหายเกิดขึ้นเสียก่อน หากพบ เจอเจ้าของบัญชีประกาศขายบัญชี หรือพบเจอผู้ประกาศรับซื้อบัญชีตามสื่อสังคมออนไลน์ ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการตามกฎหมายกับบุคคลเหล่านี้ได้ ส่งผลให้การก่ออาชญากรรม เพิ่มขึ้นและรอแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ทั้งที่สามารถป้องกันยับยั้งได้ทันทีเมื่อพบต้นเหตุที่ จะนำไปสู่การกระทำความผิดอื่น แต่เนื่องจากในอดีตไม่มีกฎหมายบัญญัติความผิดของผู้ซื้อ บัญชี ผู้มอบให้ หรือผู้เป็นธุระจัดหาบัญชีมาไว้เป็นความผิดเฉพาะ จึงเกิดความเสียหายต่อ ประชาชนและเศรษฐกิจอย่างมาก

4.2 ความรับผิดทางอาญาของเจ้าของบัญชีม้าในปัจจุบัน: บทบัญญัติและการ กระทำกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท

เนื่องจากในอดีตเจ้าของบัญชีม้าจะมีความผิดฐานสนับสนุนการฉ้อโกงหรือ สนับสนุนการฉ้อโกงประชาชนก็ต่อเมื่อมีผู้เสียหายเกิดขึ้นและการกระทำความผิดประกอบ ของความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกงประชาชน แล้วแต่กรณี²⁴ เจ้าของบัญชีม้าที่ผู้เสียหาย โอนเงินไปมักจะตกเป็นผู้ต้องหาคนแรกและผู้เสียหายจะดำเนินคดี เพราะเป็นที่แน่ชัดว่าได้ โอนเงินให้กับบัญชีม้างกล่าว ทำให้พยานหลักฐานที่แน่นอนที่สุดที่ปรากฏให้ตรวจสอบ อันดับแรกก็คือบัญชีม้าที่ผู้เสียหายโอนเงินไป ดังนั้น เจ้าของบัญชีม้างจึงมักตกเป็นผู้ต้องหา

²⁴ รวมถึงมีความผิดฐานฟอกเงินในกรณีที่การกระทำความผิดประกอบของความผิดฐานฟอก เงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ด้วย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ สอดคล้องกับเนื้อหาในหัวข้อที่ 4.1 บทความนี้ขอกล่าวถึงเฉพาะความผิดฐานสนับสนุนการฉ้อโกงและ สนับสนุนการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น

ในความผิดฐานฉ้อโกง หรือฐานสนับสนุนการฉ้อโกง บทใดบทหนึ่ง แล้วแต่กรณี ซึ่งถือเป็นการกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายบทเดียว

ในปัจจุบันเมื่อมีการบัญญัติความรับผิดทางอาญาของเจ้าของบัญชีมาไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ผลทางกฎหมายย่อมแตกต่างไปจากเดิม หากปรากฏข้อมูลจากธนาคารว่าเจ้าของบัญชีมีการเปิดบัญชีตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นวันที่พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีผลใช้บังคับ จะมีความผิดฐานเป็นเจ้าของบัญชีมา โดยแยกออกเป็น 2 กรณีดังต่อไปนี้

กรณีที่หนึ่ง มีการเปิดบัญชีมาแต่บัญชียังมิได้ถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิดใด ๆ กรณีนี้หากตรวจสอบพบมีความเสี่ยงที่จะนำบัญชีไปขาย อย่างเช่น มีการเปิดบัญชีจำนวนมากโดยไม่มีความเกี่ยวข้องในทางธุรกิจ หรือมีการประกาศขายบัญชี เจ้าของบัญชีจะถูกดำเนินคดีในความผิดฐานเป็นเจ้าของบัญชีมา ตามมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ซึ่งถือเป็นการกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายบทเดียว

กรณีที่สอง มีการเปิดบัญชีมาและบัญชีถูกนำไปใช้รับเงินที่ได้จากการกระทำความผิด กรณีนี้เจ้าของบัญชีมีความผิดฐานเป็นเจ้าของบัญชีมา ตามมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ทั้งนี้เมื่อบัญชีถูกนำไปใช้รับเงินที่ได้จากการฉ้อโกง ก็มีความผิดฐานสนับสนุนการฉ้อโกงตามมาตรา 341 ประกอบกับมาตรา 86 หรือมีความผิดฐานสนับสนุนการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 343 วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา 86 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แล้วแต่กรณี อีกบทหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท²⁵ จึง

²⁵ มีข้อสังเกตว่า เหตุที่ถือเป็นการกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ไม่ใช่การกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน เนื่องจากลักษณะการกระทำของเจ้าของบัญชีมา อันได้แก่การเปิดบัญชีมาและบัญชีมาถูกนำไปใช้รับเงินที่ได้จากการกระทำความผิดนั้น เป็นการกระทำที่เจ้าของบัญชีมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลเดียวคือช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกก่อนหรือขณะที่ผู้อื่นกระทำความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกงประชาชนครั้งเดียว (โปรดดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 579/2549 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 47/2566 เทียบเคียง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 579/2549 “การกระทำความผิดฐานหลอกลวงหรือฉ้อโกงผู้เสียหาย ทั้งสิบและประชาชน โดยสภาพแห่งการกระทำเป็นการกระทำต่อบุคคลหลายคนซึ่งอาจกระทำต่อบุคคล เหล่านั้นต่างวาระกันได้ แต่ที่จะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมสำหรับความผิดฐานนี้ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำที่มีเจตนามุ่งกระทำเพื่อให้เกิดผลต่อผู้เสียหายหรือประชาชนเพียงครั้งเดียว หรือหลายครั้ง มิได้พิจารณาจากจำนวนของผู้เสียหายหรือประชาชนที่ถูกหลอกลวงแต่ละคนเพียงอย่างเดียว เมื่อข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองหลอกลวงผู้ยืมเงินผู้เสียหายทั้งสิบเป็นคนละวันเวลาและใน สถานที่ต่างกัน จะถือว่าจำเลยทั้งสองกระทำความผิด 10 กระทง หาได้ไม่ แต่การที่จำเลยทั้งสอง หลอกลวงผู้ยืมเงินผู้เสียหายที่ 1 ที่ 4 ที่ 6 และที่ 7 กลุ่มหนึ่ง จากนั้นได้แบ่งแยกหน้าที่กันทำในลักษณะ เดียวกันโดยจำเลยที่ 1 หลอกลวงผู้ยืมเงินผู้เสียหายที่ 2 ที่ 5 และนาง ม. กลุ่มหนึ่ง และจำเลยที่ 2 หลอกลวงผู้ยืมเงินผู้เสียหายที่ 3 ที่ 8 ที่ 9 ที่ 10 นาย ล. นางสาว ข. และนาย ข. อีกกลุ่มหนึ่ง เห็นได้ชัด ว่าจำเลยทั้งสองได้กระทำการหลอกลวงผู้เสียหายและประชาชนต่างกลุ่มต่างเวลาและสถานที่กันโดย เจตนาให้เกิดผลต่อผู้เสียหายและประชาชนแต่ละกลุ่มแยกต่างหากจากกัน การกระทำของจำเลยทั้งสอง จึงเป็นความผิดหลายกรรม รวม 3 กระทง”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 47/2566 “การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 343 วรรคแรก จะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงว่า ผู้กระทำความผิดประสงค์ต่อผลในการหลอกลวงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง เมื่อคดีนี้ไม่มีการสืบพยานจึง ต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่โจทก์บรรยายมาในฟ้องว่าจำเลยกับพวกร่วมกันแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ ประชาชนทั่วไปทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กซึ่งเปิดเป็นสาธารณะชักชวนบุคคลทั่วไปให้โอนเงินมาลงทุนกับ จำเลยและพวก และหลอกลวงผู้เสียหายให้หลงเชื่อว่าจะได้รับผลตอบแทนเป็นเงินจำนวนมาก เป็นเหตุ ให้ผู้เสียหายหลงเชื่อโอนเงินให้จำเลยหลายครั้งตามวันเวลาที่โจทก์แยกบรรยายฟ้อง ซึ่งในแต่ละข้อที่ โจทก์แยกบรรยายมานั้นมีข้อความทำนองเดียวกันว่า ผู้เสียหายหลงเชื่อจากการหลอกลวงของจำเลยกับ พวกดังกล่าวและโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของจำเลยกับพวก แม้การโอนเงินของผู้เสียหาย ดังกล่าวจะกระทำหลายคราว แต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภายหลังอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการ หลอกลวงในครั้งแรก ซึ่งไม่ปรากฏตามฟ้องว่าจำเลยกับพวกได้กล่าวข้อความหลอกลวงใด ๆ ขึ้นใหม่ จึง ต้องฟังว่าจำเลยกับพวกหลอกลวงผู้เสียหายเพียงครั้งเดียวโดยมีเจตนาเดียวเพื่อให้ได้เงินจากผู้เสียหาย ถึงจะต่างวาระกันก็เป็นความผิดกรรมเดียวกัน”

ต้องใช้กฎหมายบทที่มีอัตราโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 90²⁶ ประกอบกับมาตรา 17²⁷ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

5. บทวิเคราะห์ความเหมาะสมของการบัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับบัญชีม้า

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นของบทความนี้ว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีลักษณะเป็น “การบัญญัติความรับผิดทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย” กอปรกับเป็นกฎหมายใหม่ ซึ่งรัฐเลือกที่จะตราเป็นกฎหมายพิเศษคือ พระราชกำหนดฉบับนี้ ไม่ได้เลือกที่จะแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายอาญาหลักของประเทศ ฉะนั้นหัวข้อนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมทั้งในเชิงเนื้อหาและในเชิงรูปแบบ กล่าวคือในเชิงเนื้อหาได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการที่รัฐตราบทบัญญัตินี้ดังกล่าวขึ้นมา และในเชิงรูปแบบได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการที่รัฐเลือกที่จะตราบทบัญญัติดังกล่าวไว้ในพระราชกำหนดฉบับนี้ แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่

- 5.1 ความเหมาะสมในการที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะ และ
- 5.2 ความเหมาะสมในการที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 โดยเนื้อหาในแต่ละหัวข้อย่อยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ความเหมาะสมในการที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะ

การวิเคราะห์ว่า การที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะมีความเหมาะสมหรือไม่นั้น เมื่อนำองค์ความรู้ในหัวข้อที่ 2 ถึงหัวข้อที่ 4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวข้อที่ 3 หลักการเกี่ยวกับการบัญญัติความรับผิดทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย มาใช้เป็นฐานในการพิจารณาแล้ว สามารถแบ่งการวิเคราะห์นี้ออกเป็น 4 กรณี ได้แก่ (1) บัญชี

²⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 “เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทให้ใช้กฎหมายบทที่มีอัตราโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด”

²⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 17 “บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้ ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

ถ้ามีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นในอนาคตหรือไม่ (2) บัญชีมีลักษณะที่น่าตำหนิหรือไม่ (3) บัญชีมีแนวโน้มไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวมหรือไม่ และ (4) การบัญญัติความรับผิดชอบอาญาสำหรับบัญชีมีค่าคือมาตรการสุดท้ายหรือไม่ โดยแต่ละกรณีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) บัญชีมีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นในอนาคตหรือไม่

เมื่อบัญชีไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้โดยเฉพาะ จึงเกิดช่องว่างแห่งกฎหมาย (Gap in the Law) เนื่องจากความผิดฐานฉ้อโกงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอาศัยเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับผู้เสียหายโดยไม่จำเป็นต้องพบเจอหน้ากัน สามารถที่จะแอบอ้างเป็นใครก็ได้ในสื่อสังคมออนไลน์และการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินก็ใช้วิธีการโอนเงินผ่านการทำธุรกรรมทางธนาคารโดยมีบัญชีมีค่าเป็นตัวกลางรับเงินของผู้เสียหายส่งต่อให้กับคนร้าย ซึ่งต่างจากการฉ้อโกงในอดีตที่การหลอกลวงมักต้องพบเจอพูดคุยจนทำให้หลงเชื่อและส่งมอบทรัพย์สินผ่านมือระหว่างผู้เสียหายกับคนร้าย บัญชีมีค่าจึงเป็นตัวกลางสำคัญในความผิดฐานฉ้อโกงในปัจจุบัน แต่ไม่มีกฎหมายที่จะดำเนินคดีกับเจ้าของบัญชีมีค่าได้เลยแม้ว่าจะพบเห็นการประกาศซื้อขายบัญชีมีค่าจำนวนมากในสื่อสังคมออนไลน์ หากตรวจสอบและทำการสืบสวนสอบสวนทางเทคโนโลยีก็จะสามารถรู้ตัวผู้ลงข้อความหรือรูปภาพบนเว็บไซต์ (กระดานทางอินเทอร์เน็ต) โดยสอบถามข้อมูลจากผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้ได้หมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ (IP Address: Internet Protocol Address) แต่ละเครื่อง ในระบบเครือข่ายสามารถบอกได้ว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งอยู่ที่ใดโดยแต่ละหมายเลขจะไม่ซ้ำกันอาจใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการลงข้อความประกาศขายบัญชีมีค่าในสื่อสังคมออนไลน์ได้ หรืออาจทำการล่อซื้อบัญชีมีค่าที่ประกาศขายได้ ขึ้นอยู่กับกระบวนการสืบสวนสอบสวน แต่เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน มอบให้ซึ่งบัญชีมีค่าเป็นความผิด การสืบสวนสอบสวนดังที่กล่าวมาก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด ผู้ที่เล็งเห็นผลประโยชน์จากการไม่มีกฎหมายบัญญัติให้บัญชีมีค่าเป็นความผิดโดยเฉพาะก็อาศัยโอกาสนี้กระทำความผิดฐานฉ้อโกง ทั้งที่สามารถป้องกันตั้งแต่มีก่อนเกิดเหตุได้ทั้งมาตรการเข้มงวดในการเปิดบัญชี และการดำเนินคดีเจ้าของบัญชีที่นำมาบัญชีมาประกาศขายเป็นบัญชีมีค่า แม้ยังไม่มีผู้ซื้อหรือยังไม่ได้นำบัญชีมีค่าไปใช้ในการกระทำความผิด ถ้าหากปล่อยให้บัญชีมีค่าไปถึงมือของคนร้ายก็ไม่อาจควบคุมความเสียหายหรือ

เยียวความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้บัญชีม้าจึงมีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นในอนาคต

(2) บัญชีม้ามีลักษณะที่น่าตำหนิหรือไม่

ประชาชนเปิดบัญชีธนาคารรวมถึงบัตรเครดิตหรือสินเชื่อของธนาคารก็เพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน เมื่อเข้าเงื่อนไขธนาคารก็จะสร้างบัญชีให้แก่ผู้ที่ยื่นคำร้องขอเปิดบัญชี โดยอาศัยข้อมูลของผู้ยื่นเองและอนุญาตแต่เพียงเจ้าของบัญชีเท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ของบัญชีธนาคารของตนเองได้ บัญชีธนาคารสามารถแสดงให้ผู้อื่นทราบเพียงแต่ชื่อธนาคาร ชื่อบัญชี และเลขหมายบัญชีเท่านั้น เพื่อใช้สำหรับรับโอนเงินหรือตรวจสอบการโอนเงิน ข้อมูลอื่นอยู่ในชั้นความลับ เช่น รหัสบัตรเครดิตเงินสด รหัสเข้าถึงแอปพลิเคชันธนาคาร รหัสเหล่านี้ควรมีเพียงแค่เจ้าของบัญชีที่ทราบและใช้สำหรับการทำธุรกรรมทางการเงินของบัญชีธนาคารตนเองเท่านั้น การเปิดบัญชีเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะขายหรือมอบให้ผู้อื่นใช้โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อผู้อื่นหรือประชาชน โดยจะได้รับค่าจ้างหรือไม่ก็ตามเป็นการกระทำที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา ทั้งยังเป็นพฤติกรรมเลียนแบบเมื่อมีเจ้าของบัญชีม้าที่ขายบัญชีแล้วได้เงินอย่างง่ายดายก็จะเกิดการกระทำซ้ำและมีการบอกต่อขยายวงกว้างออกไป ทำให้มีเจ้าของบัญชีที่เปิดบัญชีเพื่อใช้เป็นบัญชีม้าจำนวนมาก ส่งผลให้คนร้ายใช้ประโยชน์จากบัญชีม้าเหล่านี้ในการรับเงินของผู้เสียหายที่ได้จากการฉ้อโกง ด้วยเหตุนี้บัญชีม้าจึงมีลักษณะที่น่าตำหนิ

(3) บัญชีม้าจะนำไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวมหรือไม่

การเปิดบัญชีธนาคารโดยมีเจตนาที่จะไม่ได้ใช้เพื่อธุรกรรมทางการเงินของตนเองหรือแม้แต่ตอนแรกเปิดบัญชีธนาคารขึ้นมาเพื่อที่จะใช้สำหรับธุรกรรมทางการเงินของตนเองแต่ภายหลังกลับนำบัญชีของตนเองไปให้ผู้อื่นใช้ ไม่ว่าจะกรณีใดและไม่ว่าเจ้าของบัญชีธนาคารจะทราบหรือไม่ว่าผู้ที่รับมอบบัญชีธนาคารของตนจะนำไปใช้กระทำความผิด ก็เป็นเรื่องที่ไม่สมควรที่จะมอบบัญชีธนาคารของตนเองให้ผู้อื่นใช้เป็นช่องทางการผ่านของเงิน เพราะทุกคนมีสิทธิที่จะเปิดบัญชีธนาคารได้ด้วยตนเอง แต่ละคนมีหลายเหตุผลที่ไม่ใช้บัญชีของตนเองในการทำธุรกรรมทางการเงิน เช่น ภาษี ต้องการหลบเลี่ยงการตรวจสอบเส้นทางการเงิน เพราะไม่ต้องการเสียภาษีหรือเงินที่ได้มาอาจได้มาอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันการฉ้อโกงกระทำโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการพูดคุยหลอกลวงผู้เสียหายจนทำให้

ผู้เสียหายหลงเชื่อและโอนเงินผ่านบัญชีธนาคารไปยังบัญชีม้าตามที่คนร้ายแจ้งให้โอน ซึ่งคนร้ายจะไม่ใช่บัญชีที่เป็นชื่อของคนร้ายเองแต่อาศัยบัญชีม้าในการรับเงินและถ่ายโอนเงินด้วยเหตุปัจจัยการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยคนร้ายจึงเห็นโอกาสในการหลอกลวง โดยคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตกว่า 61.21 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 85.3 ของประชากรทั้งประเทศ (71.75 ล้านคน) ข้อมูล ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 จากตัวเลขในปี พ.ศ. 2565 แบ่งเป็นผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในไทย 52.25 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 72.8 ของประชากรทั้งหมด แบ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่มีจำนวนผู้ใช้งานมากที่สุดเป็นอันดับ 1 มีคนไทยกว่า 48.10 ล้านคน และมีอัตราการเข้าถึงโฆษณาบนแพลตฟอร์ม (Ad Reach) คิดเป็นร้อยละ 67.0 ของประชากรทั้งประเทศ รองลงมาคือไลน์ (Line) ด้วยอัตราที่ใกล้เคียงกันมาก ตามด้วยเฟซบุ๊กแมสเซนเจอร์ (Facebook Messenger) ติกต็อก (Tiktok) และอินสตาแกรม (Instagram) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมากและชั่วโมงการใช้โดยเฉลี่ยคือ 8 ชั่วโมง 6 นาทีต่อวัน โดยประมาณ 5 ชั่วโมงอยู่บนสมาร์ตโฟน และ 3 ชั่วโมงอยู่บนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต²⁸ พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยและสถานการณ์บ้านเมืองที่สงบจึงทำให้คนร้ายเล็งเห็นช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ผิดกฎหมายทำให้เกิดการฉ้อโกงที่ใช้การพูดคุยหลอกลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์บนโลกอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมากและไม่มีที่ท่าว่าจะลดลง จากที่กล่าวมาข้างต้นหากคนร้ายใช้สื่อสังคมออนไลน์พูดคุยหลอกลวงผู้เสียหายก็ทำได้แค่คำพูดหลอกลวงแต่ก็ยังไม่สามารถสร้างความเสียหายที่แท้จริงได้ แต่การมีอยู่ของบัญชีม้าคือสิ่งสำคัญที่ทำให้การฉ้อโกงสำเร็จ เพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้เสียหายหลงเชื่อพร้อมทั้งโอนเงินให้แก่คนร้ายไปยังบัญชีม้า เงินในบัญชีม้าก็จะถูกถ่ายโอนต่อไปยังบัญชีม้าแถวที่ 2 ต่อไปเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็วภายใน 1 นาที อย่างช้าไม่เกิน 2 ชั่วโมง จากนั้นเงินจะถูกกดถอน แลกเปลี่ยนเป็นเงินสดดิจิทัล หรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดต่างประเทศ ขั้นตอนเหล่านี้สามารถใช้เวลาไม่กี่ชั่วโมง แต่กว่าที่ผู้เสียหายจะรู้ตัวและแจ้งความอายัดบัญชีม้าก็ไม่มีเงินเหลือในบัญชีม้าให้อายัดแล้วและยากที่จะสืบสาวไปถึงตัวการใหญ่ที่อยู่เบื้องหลังการฉ้อโกงแต่ละครั้ง ซึ่งกรณีเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในประเทศ

²⁸ Simon Kemp, **Digital 2023: Thailand** [Online], 15 November 2023. Source: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-thailand>

ไทย ตามสถิติการรับแจ้งความออนไลน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่เปิดระบบแจ้งความออนไลน์ 1 มีนาคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2566 มีสถิติการแจ้งความออนไลน์จำนวน 150,864 เรื่อง มูลค่าความเสียหายกว่าร้อยล้านบาท²⁹ จะเห็นได้ว่ารูปแบบอาชญากรรมดังกล่าวมีปัจจัยสำคัญคือบัญชีม้า หากสามารถที่จะตัดช่องทางการเปิดบัญชีม้าคดีฉ้อโกงก็จะลดลงไปทันที เพราะการควบคุมพฤติกรรมของคนร้ายไม่ให้กระทำความผิดเป็นเหตุปัจเจกบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมได้อย่างแท้จริง ครั้นจะจำกัดช่องทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก็เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนคนไทยมากเกินไป สมควร ทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ก็มีหลายด้านมีความจำเป็นมากกว่าการถูกจำกัด หรือจะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนถูกหลอกลวงก็ขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจรูปแบบการหลอกลวงของแต่ละบุคคลว่ามีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด แต่สิ่งที่สามารถป้องกันได้ก่อนที่จะมีการก่ออาชญากรรมรูปแบบนี้ก็คือบัญชีม้า ถ้าไม่มีบัญชีม้าวงจรการฉ้อโกงก็จะยุติลงทันที เพราะคนร้ายไม่มีช่องทางการรับเงินของผู้เสียหายที่สะดวก รวดเร็วและปิดบังตัวตนได้

ด้วยเหตุนี้บัญชีม้าจึงเป็นตัวกลางสำคัญที่นำไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวม หากไม่มีมาตรการป้องกันยับยั้งตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุเมื่อเกิดเหตุขึ้นก็ยากที่จะติดตามกลุ่มคนร้ายที่อยู่เบื้องหลังการฉ้อโกงเพราะส่วนใหญ่แล้วเส้นทางการเงินและแหล่งกบดานจะอยู่ต่างประเทศ เมื่อคนร้ายไม่เคยถูกจับได้ก็ยังคงลอยนวลและก่อเหตุเช่นนี้ซ้ำ ๆ เรื่อยไป ประกอบกับบัญชีม้าในประเทศไทยยังคงเปิดได้อย่างง่ายดาย ไม่มีมาตรการป้องกันที่เข้มงวดทำให้ยังคงมีการซื้อขายหรือมอบบัญชีม้าให้คนร้ายใช้สร้างความเสียหายให้กับคนไทย ผลกระทบที่เกิดจากการใช้บัญชีม้านอกจากคนร้ายได้รับประโยชน์แล้ว สุดท้ายผู้ที่ต้องรับผลของการกระทำก็หนีไม่พ้นเจ้าของบัญชีม้าที่จะต้องถูกดำเนินคดี บัญชีม้านอกจากก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นแล้วยังสร้างความเดือดร้อนแก่เจ้าของบัญชีม้าและครอบครัว รวมตลอดถึงเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นต้นเหตุของหลายคดีที่มีการฆ่าตัวตายเพราะผู้เสียหายสูญเสียเงินที่สำคัญสำหรับผู้เสียหายไปหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เสียเงินเก็บ

²⁹ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คณะทำงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ [ออนไลน์], 15 พฤศจิกายน 2566. แหล่งที่มา: <https://24hicarecenter.com/cybervaccinated>

มาทั้งชีวิตหรือเงินจำนวนหนึ่งก็ตาม นอกจากนี้เมื่อคนสิ้นเนื้อประดาตัวก็อาจหลงผิด กระทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้ตนมีกินมีใช้ชดเชยเงินที่สูญเสียไป และอาจนำไปสู่การก่อ อาชญากรรมรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป

(4) การบัญญัติความรับผิดทางอาญาสำหรับบัญชีม้าคือมาตรการสุดท้ายหรือไม่

การบัญญัติความรับผิดทางอาญาสำหรับการกระทำใด ๆ ควรเป็นมาตรการสุดท้าย เนื่องจากโทษในทางอาญานั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อชีวิต ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชนโดยตรง³⁰ จึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุม ความประพฤติและมีการลงโทษหากมีการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อกฎหมาย กล่าวอีก นัยหนึ่งคือ ควรเป็นการกระทำที่ร้ายแรง เมื่อพิจารณาถึงการกระทำของบัญชีม้าพบว่าก่อน หน้าที่จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ไม่มีมาตรการใด ๆ ควบคุมการเปิดบัญชีม้าได้ หรือหากจะกำหนดมาตรการอื่นเพื่อป้องกันการเปิดบัญชีม้า อย่างเช่น การระงับบัญชีที่ได้ กระทำความผิดและบัญชีอื่นที่เปิดด้วยเลขบัตรประจำตัวประชาชนของบุคคลคนเดียวกัน เป็นระยะเวลา 3 ปี รัฐก็ไม่สามารถจำกัดช่องทางการเปิดบัญชีอื่นที่ไม่ได้ใช้ในการกระทำ ความผิดได้ตลอด หรือแม้จะเป็นมาตรการลงโทษทางปกครอง เช่น การระงับการจ่ายเงิน สวัสดิการแห่งรัฐ ก็จะเป็นการตัดการได้รับเงิน ผู้ที่ถูกตัดการได้รับเงินก็ขายบัญชีเพื่อให้ได้ เงินแทน หรือจะเป็นการปรับทางแพ่งก็ไม่ได้แก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง ต้นเหตุของการเปิด บัญชีม้าส่วนใหญ่มาจากการที่เจ้าของบัญชีนำบัญชีของตนเองให้ผู้อื่นใช้ มักเกิดขึ้นกับคนที่ มีรายได้น้อย เมื่อการขายบัญชีหรือเป็นคนกลางให้ยืมบัญชีเพื่อให้เงินผ่านบัญชีตนจะทำให้ ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน เมื่อเปรียบเทียบสิ่งที่ต้องทำคือการเปิดบัญชีกับสิ่งที่ได้มาคือเงิน จากการขายบัญชินับว่าเป็นการหารายได้อีกทางที่คุ้มค่า ซึ่งเงินจำนวนที่เจ้าของบัญชีได้รับ สามารถใช้ดำรงชีวิตได้ ด้วยความที่ไม่รู้และไม่ได้คิดให้รอบด้านว่าจะเกิดผลร้ายใด ๆ ตามมาสำหรับตนเองและผู้อื่นหรือไม่ ทำให้ขายบัญชีหรือมอบบัญชีของตนให้แก่ผู้อื่น จึง เป็นปัญหาซึ่งเป็นไปได้ยากในการแก้ไขและควบคุม ด้วยเหตุนี้การบัญญัติความรับผิดทาง

³⁰ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562), หน้า 3.

อาญาสำหรับบัญชีม้าจึงเป็นมาตรการสุดท้าย แม้ว่าจะมีมาตรการอื่นใดนอกเหนือจาก มาตรการทางอาญาก็ตาม แต่มาตรการอื่นเหล่านั้นไม่สามารถควบคุมบัญชีม้าได้อย่างมี ประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในหัวข้อย่อยที่ 5.1 นี้จึงสรุปความได้ว่า (1) บัญชีม้ามีความ เป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นในอนาคต (2) บัญชีม้ามีลักษณะที่น่าตำหนิ (3) บัญชี ม้าจะนำไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวม และ (4) การบัญญัติความรับผิดทางอาญาสำหรับบัญชี ม้าคือมาตรการสุดท้าย ดังนั้น ในทรรศนะของผู้เขียนการที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชี ม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะจึงนับว่ามีความเหมาะสมแล้ว ก่อให้เกิดประโยชน์ตามมาคือ การ ลดลงของปริมาณการเปิดบัญชีเพิ่มในอนาคตเพราะเมื่อประชาชนทราบแล้วว่าการเปิด บัญชีแล้วนำบัญชีไปให้ผู้อื่นใช้หรือนำไปขายเป็นความผิดอาจได้รับโทษจำคุกหรือโทษปรับ ได้ บุคคลที่คิดจะเปิดบัญชีก็จะไม่เปิดบัญชี บุคคลที่เปิดบัญชีแล้วแต่ยังไม่ได้มีการนำบัญชี ไปใช้ในการกระทำความผิดก็จะดำเนินการปิดบัญชี ส่วนบัญชีม้าที่ลงประกาศขายหรือ เจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่าเป็นบัญชีเสี่ยงก็จะถูกดำเนินคดีทันทีโดยไม่ต้องรอให้มีความเสียหาย เกิดขึ้นเสียก่อน

5.2 ความเหมาะสมในการที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในพระราช กำนตมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566

โดยทั่วไปแล้วบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าสามารถที่จะแก้ไขเพิ่มเติมในประมวล กฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิด ลักษณะ 7 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง หมวด 4 ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้ แต่การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมหรือออก กฎหมายใหม่ในรูปแบบ “พระราชบัญญัติ” ในแต่ละครั้งนั้นต้องใช้ระยะเวลายาวนาน โดย ในการออกพระราชบัญญัติแต่ละฉบับจะต้องผ่านกระบวนการ 3 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) กระบวนการก่อนการเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการเสนอร่าง พระราชบัญญัติ (2) กระบวนการภายในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเกี่ยวกับการพิจารณาในสภา ผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น 3 วาระ (แบ่งเป็นวาระรับหลักการ วาระพิจารณารายมาตรา และวาระ ลงมติทั้งฉบับ) และ (3) กระบวนการหลังสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นกระบวนการที่วุฒิสภา

จะพิจารณาและประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป³¹ ทั้งนี้ กระบวนการออกกฎหมายที่ดีนั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่าจะต้องมีประสิทธิภาพและมีความรวดเร็ว เนื่องจากการออกกฎหมายจะต้องตอบสนองต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป และแก้ไขปัญหาของประเทศได้อย่างรวดเร็วเพียงพอ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน การที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะโดยบัญญัติไว้ในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ผู้เขียนมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว เพราะด้วยสถานการณ์และความรวดเร็วของเทคโนโลยีในช่วงเวลานั้น (พ.ศ. 2566) เป็นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน มีความจำเป็นรีบด่วนอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะในรูปแบบ “พระราชกำหนด” เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยของสาธารณะ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ

ตารางแสดงความเหมาะสมในการที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566

หัวข้อ	การที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566	หากรัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในประมวลกฎหมายอาญา
ระยะเวลาที่ใช้ในการตราบทบัญญัติ	รวดเร็ว	ยาวนาน
การระบุรายละเอียดของบทบัญญัติ	ด้วยลักษณะของการเป็นกฎหมายพิเศษหรือการเป็น	ด้วยลักษณะของการเป็นกฎหมายอาญาหลักของ

³¹ ฉันทธรณ์ โรจน์มัทมงคล, กฎหมายออกก็โงะ?: ข้าหละความล่าช้าในการออกกฎหมาย และข้อเสนออัปสปีดสภาไทย [ออนไลน์], 6 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <https://www.the101.world/legislative-process-inefficiency/>

หัวข้อ	การที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566	หากรัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในประมวลกฎหมายอาญา
	กฎหมายเฉพาะจึงสามารถระบุรายละเอียดของบทบัญญัติได้มาก	ประเทศจึงเป็นการไม่เหมาะสมหากระบุรายละเอียดของบทบัญญัติมากเกินไป
การรับรู้บทบัญญัติของประชาชนในสังคม	การเป็นกฎหมายพิเศษหรือการเป็นกฎหมายเฉพาะช่วยสร้างการรับรู้บทบัญญัติของประชาชนในสังคมได้เป็นอย่างดี	การเป็นกฎหมายอาญาหลักของประเทศอาจสร้างการรับรู้บทบัญญัติของประชาชนในสังคมได้ไม่ดีเท่าที่ควร
ความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน	ด้วยลักษณะของการเป็นกฎหมายพิเศษหรือการเป็นกฎหมายเฉพาะจึงสามารถสร้างหลักและข้อยกเว้นเกี่ยวกับบัญชีม้าได้สะดวกส่งผลให้บทบัญญัติมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน	ด้วยลักษณะของการเป็นกฎหมายอาญาหลักของประเทศที่รวบรวมความผิดทางอาญามากมายหลายฐานเข้าไว้ด้วยกัน การที่จะสร้างหลักและ/หรือข้อยกเว้นเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะนั้นย่อมไม่สะดวกจึงอาจส่งผลให้บทบัญญัติมีความไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันได้

6. บทสรุป

มนุษย์ในสังคมต้องการความปลอดภัยจากการประกอบอาชญากรรมและรัฐมีหน้าที่ป้องกันอาชญากรรมเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นในสังคม โดยวิธีการหนึ่งของรัฐในการป้องกันอาชญากรรมคือ “การบัญญัติความรับผิดทางอาญาเพื่อป้องกันความเสียหาย” ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) การกระทำนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นในอนาคต (2) การกระทำนั้นมีลักษณะที่น่าตำหนิ (3) การกระทำนั้นจะนำไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวม และ (4) การบัญญัติความรับผิดทางอาญาสำหรับการกระทำนั้นคือมาตรการสุดท้าย จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมของการบัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับบัญชีม้า ผู้เขียนมีความเห็นแบ่งออกเป็น 2 ประการ **ประการที่หนึ่ง** การที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะมีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจาก (1) บัญชีม้ามีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นในอนาคต (2) บัญชีม้ามีลักษณะที่น่าตำหนิ (3) บัญชีม้าจะนำไปสู่ภัยอันตรายต่อส่วนรวม และ (4) การบัญญัติความรับผิดทางอาญาสำหรับบัญชีม้าคือมาตรการสุดท้าย ก่อให้เกิดประโยชน์ตามมาคือ การลดลงของปริมาณการเปิดบัญชีเพิ่มในอนาคตเพราะเมื่อประชาชนทราบแล้วว่าการเปิดบัญชีแล้วนำบัญชีไปให้ผู้อื่นใช้หรือนำไปขายเป็นความผิดอาจได้รับโทษจำคุกหรือโทษปรับได้ บุคคลที่คิดจะเปิดบัญชีก็จะไม่เปิดบัญชี บุคคลที่เปิดบัญชีแล้วแต่ยังไม่ได้มีการนำบัญชีไปใช้ในการกระทำความผิดก็จะดำเนินการปิดบัญชี ส่วนบัญชีม้าที่ลงประกาศขายหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่าเป็นบัญชีเสี่ยงก็จะถูกดำเนินคดีทันทีโดยไม่ต้องรอให้มีความเสียหายเกิดขึ้นเสียก่อน

และประการที่สอง การที่รัฐตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากสถานการณ์และความรวดเร็วของเทคโนโลยีในช่วงเวลานั้น (พ.ศ. 2566) เป็นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องตราบทบัญญัติเกี่ยวกับบัญชีม้าขึ้นมาเป็นการเฉพาะในรูปแบบ “พระราชกำหนด” เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยของสาธารณะ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ

รายการอ้างอิง

- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, **หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน**, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564).
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1**, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562).
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2**, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562).
- ดิศรณ์ ลิขิตวิทย์วุฒิ, **ความผิดที่เป็นการเริ่มต้น: ศึกษากรณีการรับอาสารกระทำผิด**, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปีที่ 48 ฉบับที่ 4 (ธันวาคม 2562).
- ธันยธรณ์ โรจน์มงามงคล, **กฎหมายออกกัโฆง?: ชำแหละความล่าช้าในการออกกฎหมายและข้อเสนออัปสปีดสภาไทย** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.the101.world/legislative-process-inefficiency/>
- วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2563).
- วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, **โทษจำคุก: แนวคิด ความหมาย ประเภท ทฤษฎี และข้อสังเกตบางประการว่าด้วยการปรับใช้ทฤษฎี** ใน หนังสือรพีพัฒนศักดิ์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, บรรณาธิการโดย ญัฐดนัย นาจันทร์, (นนทบุรี: โรงพิมพ์ไทภูมิพับลิชชิ่ง, 2567).
- วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, **มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกเพื่อป้องกันสังคม**, (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565).
- วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, **หลักป้องกันสังคมในมาตรการไม่ควบคุมตัว**, วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (ธันวาคม 2565).
- สมยศ เชื้อไทย, **ความรู้กฎหมายทั่วไป**, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551).

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, **คณะทำงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://24hicarecenter.com/cybervaccinated>

- อัจฉริยา ชูตินันท์, **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563).

- Andrew Ashworth and Lucia Zedner, **Prevention and Criminalization: Justifications and Limits**, New Criminal Law Review, Volume 15 Issue 4 (October 2012).

- Andrew Ashworth, **Principles of Criminal Law**, 6th edition (New York: Oxford University Press, 2009).

- Andrew Cornford, **Preventive Criminalization**, [Online], Source: <https://online.ucpress.edu/nclr/article/18/1/1/68807/Preventive-Criminalization>

- Douglas Husak, **Why Punish the Deserving?** in **The Philosophy of Criminal Law: Selected Essays**, Edited by Douglas Husak, (Oxford: Oxford University Press, 2010).

- Jeroen ten Voorde, **Prohibiting Remote Harms: On Endangerment, Citizenship and Control**, Utrecht Law Review, Volume 10 Issue 1 (January 2014).

- R. A. Duff, **Criminalizing Endangerment**, Louisiana Law Review, Volume 65 Issue 3 (Spring 2005).

- Simon Kemp, **Digital 2023: Thailand** [Online], Source: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-thailand>